ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI]
SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 19. oktobrī[1]

Lieta C-558/15

Alberto José Vieira de Azevedo ,
Maria da Conceição Ferreira da Silva ,
Carlos Manuel Ferreira Alves ,
Rui Dinis Ferreira Alves ,
Vítor José Ferreira Alves
pret
C.E.D. Portugal Unipessoal, Lda ,
Instituto de Seguros de Portugal – Fundo de Garantia Automóvel

(Tribunal da Relação do Porto (Porto apelācijas tiesa, Portugāle) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšana — Atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvis — Apdrošināšanas sabiedrība — Pārstāvības tiesā pilnvaras — Cietušās personas — Domicila dalībvalsts

I – Ievads

1. 2007. gada 17. oktobrī uz autoceļa Spānijā notika satiksmes negadījums, kas izraisīja vienas personas nāvi un vienai personai radīja ievainojumus. Vadītājs, kas ir Portugāles pilsonis un kurš strādā Portugālē reģistrētā sabiedrībā, zaudēja kontroli pār īrēto transportlīdzekli, kas bija nodots minētās sabiedrības rīcībā. Transportlīdzekli, kas izraisīja negadījumu, tā īpašnieks bija apdrošinājis sabiedrībā *Helvetia Seguros*, Spānijā, kuras izraudzītā pārstāve Portugālē ir *C.E.D. Portugal Unipessoal*, *Lda* (turpmāk tekstā – "*C.E.D.*"). Prasītāji pamatlietā ir, pirmkārt, izdzīvojušais cietušais un, otrkārt, negadījumā nogalinātās personas tiesību pārņēmēji.

2. Lai Portugāles pirmās instances tiesā saņemtu atlīdzību par negadījumā nodarīto kaitējumu, prasītāji pamatlietā vērsās pamatā pret *C.E.D.* un pakārtoti pret *Fundo de Garantia Automóvel*. Pamatojoties it īpaši uz pārstāvības līguma, kas saista *C.E.D.* un *Helvetia Seguros*, saturu, tiesa tomēr konstatēja, ka *C.E.D.* nav tiesībspējas, un prasību noraidīja.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

3. Prasītāji pamatlietā iesniedza iesniedzējtiesā apelācijas sūdzību par šo spriedumu. Iesniedzējtiesa uzskata, ka nav valsts tiesību normas, ar ko apdrošināšanas sabiedrību Portugāles pārstāvjiem, kuri darbojas citas dalībvalsts teritorijā, būtu skaidri piešķirta tiesībspēja, lai pret tiem atbildētāja statusā varētu vērsties Portugāles tiesā saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, ko cēlusi persona, kura cietusi satiksmes negadījumā, kurš noticis ārpus tās dzīvesvietas dalībvalsts teritorijas [2], un kurā iesaistīts transportlīdzeklis, ko apdrošinājis kāds no minētajiem uzņēmumiem. Minētā tiesa arī norāda, ka šajā jautājumā gan Portugāles judikatūrā, gan doktrīnā ir pretrunīgi viedokļi.

4. Iesniedzējtiesa arī piebilst, ka apdrošināšanas sabiedrībām, kuru juridiskā adrese ir kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm, noteiktā pienākuma katrai no citām dalībvalstīm izraudzīties pārstāvi avots ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 16. maija Direktīva 2000/26/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu lietošanas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, ar kuru tiek grozītas Padomes Direktīvas 73/239/EEK un 88/357/EEK (Ceturtā direktīva par mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanu) [3].

5. Direktīvas 2000/26 4. panta 4. punktā ir noteikts, ka "atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvis savāc visu nepieciešamo informāciju saistībā ar prasību nokārtošanu un veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai vienotos par atlīdzības prasījumu nokārtošanu. Prasība iecelt atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi nekavē [neliedz] cietušai personai vai viņa apdrošināšanas sabiedrībai iesniegt prasību tieši pret personu, kas izraisījusi negadījumu, vai tās apdrošināšanas sabiedrību".

6. Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punktā ir paredzēts, ka "atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim ir piešķirtas pietiekamas pilnvaras pārstāvēt apdrošināšanas sabiedrību attiecībās ar cietušajām personām 1. pantā minētajos negadījumos un pilnībā apmierināt viņu prasības [par zaudējumu atlīdzību]. Viņiem jābūt iespējai iepazīties ar lietu cietušās personas dzīvesvietas dalībvalsts oficiālajā(-s) valodā(-s)".

7. Direktīvas 2000/26 4. panta 8. punkts ir grozīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK, ar ko groza Padomes Direktīvas 72/166/EEK, 84/5/EEK, 88/357/EEK un 90/232/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/26/EK attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu [4], un tajā kopš tā laika ir precizēts, ka "atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja norīkošana pati par sevi nav filiāles atvēršana 1. panta b) punkta nozīmē [Padomes 1992. gada 18. jūnija] Direktīvā 92/49/EEK [par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz tiešo apdrošināšanu, kas nav dzīvības apdrošināšana, ar kuru groza Direktīvu 73/239/EEK un Direktīvu 88/357/EEK (Trešā nedzīvības apdrošināšanas direktīva)] un atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi neuzskata par iestādi Direktīvas 88/357/EEK 2. panta c) punkta nozīmē vai [..] iestādi, kas paredzēta Regulā (EK) Nr. 44/2001".

2 — Lai gan no lietas materiāliem skaidri nevar secināt, kādas ir atbilstošās valsts tiesību normas, iesniedzējtiesa kā atbilstīgu un pamatlietā piemērojamu tiesību normu min 43. pantu 1985. gada 31. decembra Dekrētlikumā Nr. 522/85 par transportlīdzekļa īpašnieka obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, ar grozījumiem, kas izdarīti ar Dekrētlikumu Nr. 72-A/2003 (turpmāk tekstā – "Dekrētlikums Nr. 522/85"). Šajā tiesību normā Portugālē reģistrētām apdrošināšanas sabiedrībām un apdrošināšanas sabiedrībām, kuru juridiskā adrese ir trešajās valstīs un kurām Portugālē ir filiāles, ir paredzēts pienākums katrā no citām Savienības dalībvalstīm izvēlēties pārstāvi, "piešķirot viņam pilnvaras administrēt atlīdzības prasības cietušā dzīvesvietas valstī saistībā ar nelaimes gadījumiem, kuri notikuši valstī, kas nav tā dzīvesvietas valsts" (Dekrētlikuma Nr. 522/85 43. panta 1. punkts). Tajā arī ir noteiktas saistības, par ko minētais pārstāvis ir atbildīgs, – paredzot, ka viņam būs "pietiekamas pilnvaras, lai pārstāvētu apdrošināšanas sabiedrību attiecībās ar cietušajām personām [..] un pilnībā apmierinātu viņu prasības par zaudējumu atlīdzību" (Dekrētlikuma Nr. 522/85 43. panta 3. punkts), ka viņš savāks "visu informāciju, kas nepieciešama, lai vienotos par attiecīgo atlīdzības prasību administrēšanu" (Dekrētlikuma Nr. 522/85 43. panta 4. punkts).
Lai gan Tiesai nav jānosaka, kuras ir valsts tiesības, kas piemērojamas pamatlietas faktiem, ir jānorāda, ka Dekrētlikuma Nr. 522/85 43. panta mērķis, kā rosināts Direktīvas 2000/26 preambulas 15. apsvērumā, ir reglamentēt apdrošināšanas sabiedrību, kuru juridiskā adrese vai filiāle ir Portugālē, pārstāvju, *kuri atrodas citu dalībvalstu teritorijā*, statusu. Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu jautājums ir par apdrošināšanas sabiedrības, kuras juridiskā adrese ir Spānijā, atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi Portugālē. Iesniedzējtiesa nav minējusi tiesību normu, kurā vārda tiešā nozīmē būtu paredzēts Portugāles teritorijā esošo pārstāvju statuss un funkciju apjoms.

3 — OV 2000, L 181, 65. lpp.

4 — OV 2005, L 149, 14. lpp.

8. Tādējādi, tikai izlasot Direktīvas 2000/26 normas vien, iesniedzējtiesa nevar atrisināt tajā izskatīšanā esošo lietu bez Tiesas paskaidrojuma par jēdzienu "pietiekamas pilnvaras", kādām jāpiemīt atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim, jo šis jēdziens nav pietiekami skaidrs, lai noteiktu, vai tas ietver iespēju satiksmes negadījumos cietušajiem tieši vērsties pret minēto pārstāvi savas dzīvesvietas tiesās.

9. Saskārusies ar šīm grūtībām Savienības tiesību interpretācijā, *Tribunal da Relação do Porto* (Porto apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un ar lūgumu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2015. gada 2. novembrī, uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai ar [..] preambulas 16.a apsvērumu[, kas Direktīvā 2000/26 ieviests ar Direktīvu 2005/14,] un [..] [Direktīvas 2000/26] 4. panta 4., 5. un 8. punktu ir atļauts celt prasību par zaudējumu atlīdzību saistībā ar negadījumu, kas noticis citā Eiropas Savienības valstī, pret apdrošināšanas sabiedrības, kas nedarbojas valstī, pārstāvi, pamatojoties uz [transportlīdzekļa īpašnieka] obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu[, kas iegādāta citā Eiropas Savienības dalībvalstī]?

2) Ja atbilde ir apstiprinoša, vai minētā iespēja celt prasību pret pārstāvi ir atkarīga no konkrētiem noteikumiem [pārstāvības līgumā], kas minēto pārstāvi saista ar apdrošināšanas sabiedrību?"

10. Par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir saņemti rakstveida apsvērumi, ko iesnieguši *Fundo de Garantia Automóvel*, Portugāles Republika, kā arī Eiropas Komisija.

II – Juridiskā analīze

11. Ko nozīmē tas, ka ir paredzēts, ka atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim atbilstoši Direktīvai 2000/26 ir "piešķirtas pietiekamas pilnvaras pārstāvēt apdrošināšanas sabiedrību attiecībās ar cietušajām personām [..] un pilnībā apmierināt viņu prasības [par zaudējumu atlīdzību]" [5]? Vai tādējādi Savienības likumdevējs ir vēlējies cietušajiem, uz kuriem attiecas šīs direktīvas piemērošanas joma, ietvert iespēju tieši vērsties pret viņu savas dzīvesvietas dalībvalsts tiesās? Tādi ir galvenie juridiskie problēmjautājumi, kas izvirzīti ar iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kurus es aplūkošu kopā.

12. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesību aktā, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi [6]. Vispirms analizēšu atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja statusu, kas definēts Direktīvās 2000/26 un 2005/14. Pēc tam tekstuālā analīze būs jāpapildina ar attiecīgā tiesiskā regulējuma kontekstuālo, teleoloģisko un sistēmisko analīzi.

A – *Atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvis Direktīvās 2000/26 un 2005/14*

13. Tāpat kā Eiropa, arī tiesiskais regulējums par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu nav radies vienā dienā; par to liecina secīgās direktīvas, kuras pieņemtas atbilstoši tam, kas satraucis likumdevēju [7]. Tikai Direktīvā 2000/26 – proti, ceturtajā direktīvā par šo tēmu – tika ieviests atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvis.

5 — Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punkts.

6 — Skat. spriedumu, 2015. gada 26. marts, *Litaksa* (C-556/13, EU:C:2015:202, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

7 — Atgādinu, ka pirmā direktīva ir Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīva 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 1972, L 103, 1. lpp., Īpašais izdevums latviešu valodā, 6. nod., 1. sēj., 10. – 12. lpp.). Pēc tās tika pieņemta otrā – Padomes 1983. gada 30. decembra Direktīva 84/5/EEK (OV 1984, L 8, 17. lpp.), tad trešā – Padomes 1990. gada 14. maija direktīva (OV 1990, L 129, 33. lpp.), kā arī Direktīva 2000/26. Šīs direktīvas turklāt tika grozītas ar Direktīvu 2005/14, pēc tam kodificētas ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīvu 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.).

14. Šīs direktīvas mērķis ir novērst iepriekšējo direktīvu nepilnības [8], paredzot "īpašus noteikumus, kas piemērojami cietušajām personām, kurām ir tiesības uz kompensāciju par jebkuriem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kas radušies negadījumos, kuri notikuši dalībvalstī, kas nav cietušās personas dzīvesvietas dalībvalsts, un ko radījusi tādu transportlīdzekļu lietošana, kuri ir apdrošināti un parasti atrodas dalībvalstī" [9]. Šādā skatījumā visas apdrošināšanas sabiedrības katrā dalībvalstī, izņemot dalībvalsti, kurā tās ir saņēmušas administratīvo atļauju, brīvi ieceļ [10] atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi, kurš dzīvo vai ir reģistrēts dalībvalstī, kurā viņš ir iecelts, un kura uzdevums ir izskatīt un administrēt atlīdzības prasības [11]. Šajā nolūkā viņam ir jāsavāc visa nepieciešamā informācija, jāveic pasākumi, kas vajadzīgi, lai vienotos par attiecīgo atlīdzības prasību administrēšanu [12], un viņam jābūt pietiekamām pilnvarām, lai pārstāvētu apdrošināšanas sabiedrību attiecībā pret cietušajiem, kā arī lai *pilnībā* apmierinātu viņu prasības par zaudējumu atlīdzību [13].

15. Tajā pašā laikā Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka "prasība iecelt atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi *nekavē* [*neliedz*] cietušai personai vai viņa apdrošināšanas sabiedrībai iesniegt prasību tieši pret personu, kas izraisījusi negadījumu, vai tās apdrošināšanas sabiedrību" [14]. Šis precizējums nebūtu bijis lietderīgs, ja minētais likumdevējs nebūtu par iespējamu uzskatījis prasību tiesā pret pašu atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi.

16. Visbeidzot, likumdevējs ir vēlējies precizēt, ka atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja iecelšana pati par sevi nav filiāles atvēršana [15] un ka pats pārstāvis nevar tikt uzskatīts par iestādi [16].

17. Atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja uzdevums, funkcijas un pienākumi Direktīvā 2009/103 [17] – kura ir tikai kodifikācijas direktīva – saglabājās nemainīgi. Tas nozīmē, ka tekstā netika izdarīti nekādi precizējumi par to, ko ietver "pietiekamas pilnvaras" [18], un ka likumdevējs, to neizslēgdams, nav skaidri paudis nostāju par to, vai personas, kuras cietušas negadījumā, kas noticis ārpus valsts teritorijas, var pret atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi tieši celt prasību savas dzīvesvietas tiesās. Tiesas par Direktīvas 2009/103 21. panta 5. punktu izdarītais secinājums, saskaņā ar kuru "šajā tiesību normā, kurā tādējādi ir noteikti minētās pārstāvības mērķi, nav precizēts šajā nolūkā uzticēto pilnvaru precīzs apjoms" [19], tātad ir pilnībā piemērojams attiecībā uz Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punktu. Tagad, šķiet, ir jāpāriet pie kontekstuālās, teleoloģiskās un sistēmiskās analīzes.

8 — Skat. Direktīvas 2000/26 preambulas 8. apsvērumu.

9 — Direktīvas 2000/26 1. pants. Skat. arī Direktīvas 2000/26 preambulas 11. apsvērumu.

10 — Atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja brīva izvēle ir nodrošināta ar Direktīvas 2000/26 4. panta 2. punktu.

11 — Direktīvas 2000/26 4. panta 1. punkts.

12 — Direktīvas 2000/26 4. panta 4. punkts. Skat. arī Direktīvas 2000/26 preambulas 15. apsvērumu.

13 — Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punkts.

14 — Direktīvas 2000/26 4. panta 4. punkts. Mans izcēlums.

15 — Direktīvas 92/49 1. panta b) punkta izpratnē (skat. Direktīvas 2000/26 4. panta 8. punktu).

16 — Skat. Direktīvas 2000/26, kas grozīta ar Direktīvu 2005/14, 4. panta 8. punktu.

17 — Skat. Direktīvas 2009/103 preambulas 34.–40., 43., 47. un 50. apsvērumu, kā arī 21. un 22. pantu. Jāpiebilst, ka Direktīvas 2000/26 4. panta saturs Direktīvā 2009/103 ir vienīgi pārstrukturēts un sadalīts divos atsevišķos pantos.

18 — Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punkta un Direktīvas 2009/103 21. panta 5. punkta izpratnē.

19 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 18. punkts).

B – *Kontekstuālā, teleoloģiskā un sistēmiskā analīze*

18. No Direktīvas 2000/26 gramatiskās analīzes secinājām, ka atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja "pietiekamās pilnvaras" ir jānosaka tā, lai viņam ļautu nodrošināt divas galvenās viņam uzticētās funkcijas, proti, funkciju "pārstāvēt apdrošināšanas sabiedrību attiecībās ar cietušajām personām" un funkciju "*pilnībā* apmierināt [cietušo] prasības [par zaudējumu atlīdzību]" [20]. Tomēr šis Direktīvas 2000/26 burtiskais izklāsts būtu nepilnīgs, ja netiktu ņemti vērā arī atsevišķi skaidrojumi, kas sniegti tās preambulas apsvērumos.

19. Tādējādi Savienības likumdevējs ir precizējis, ka vēršanās pie atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja "neietekmē ne materiālo tiesību normas, kuras piemēro katrā atsevišķā gadījumā, ne jautājumu par jurisdikciju" [21]. Šis precizējums par piemērojamajām materiālajām tiesībām un par jurisdikcijas noteikšanu no jauna ļauj domāt, ka šim pārstāvim var tikt piešķirta tiesas loma. Tādā pašā veidā ir arī precizēts, ka atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja darbības "[nav pietiekamas, lai] piešķirt[u] jurisdikciju ties[ām] cietuš[ās] personas dzīvesvietas dalībvalstī, ja to neparedz starptautiskās privāttiesību normas par jurisdikcijas noteikšanu" [22]. Tādējādi atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja dalība varbūtējās prasībās tiesā nekādi nav izslēgta.

20. Vienlaikus ar likumdevēja piesardzību attiecībā uz prasību administrēšanas pārstāvja iesaistīšanās iespējamo ietekmi noteikumu par jurisdikciju un starptautisko privāttiesību normu noteikšanā cietušajiem ir atzītas tiesības celt tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību, kura atrodas citas dalībvalsts teritorijā. Šīs tiesības celt prasību ir norādītas nevis kā vienīgais ceļš, kādā tiesā izšķirt prasības, bet tikai kā "*loģisks papildinājums* minēt[ā] pārstāvj[a] iecelšanai un *uzlabo tiesisko stāvokli* [cietušajiem]" [23]. Turklāt, pieņemot Padomes 2000. gada 22. decembra Regulu Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās [24], šīs direktīvas preambula ir tikusi papildināta ar 16.a apsvērumu [25], atbilstoši kuram saskaņā ar šīs regulas 11. panta 2. punktu kopsakarā ar 9. panta 1. punkta b) apakšpunktu cietušie *var* ierosināt prasību tiesā *pret* civiltiesiskās atbildības *apdrošinātāju* dalībvalstī, kuras teritorijā cietušajiem ir domicils. Tātad principā cietušie varēs vērsties arī pret apdrošināšanas sabiedrībām savas dzīvesvietas dalībvalsts tiesās.

21. Saskaņā ar šīs direktīvas normatīvajiem noteikumiem, kā arī tās preambulas apsvērumiem šķiet, ka cietušās personas var celt prasību tiesā vai nu tieši pret apdrošināšanas sabiedrību, vai arī pret tās pārstāvi; šķiet, ka Savienības likumdevējs ir atstājis iespējamus abus prasību veidus.

22. Tādējādi preambulas apsvērumu teksts nedaudz izskaidro Direktīvas 2000/26 iekšējo loģiku. Tomēr vēl ir jāpārbauda, vai mans starpsecinājums, kas balstīts uz šīs direktīvas gramatisko un kontekstuālo analīzi, nav pretrunā tās teleoloģiskajai interpretācijai, kura ir jāņem vērā.

20 — Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punkts. Mans izcēlums.

21 — Direktīvas 2000/26 preambulas 13. apsvērums.

22 — Direktīvas 2000/26 preambulas 16. apsvērums.

23 — Direktīvas 2000/26 preambulas 14. apsvērums. Mans izcēlums.

24 — OV 2001, L 12, 1. lpp.

25 — Direktīvā 2000/26 pievienots ar Direktīvas 2005/14 5. pantu.

23. Direktīvas 2000/26 mērķis ir garantēt ceļu satiksmes negadījumā cietušajiem līdzvērtīgu attieksmi neatkarīgi no tā, kurā vietā negadījums noticis [26]. Tas nozīmē, ka ir jāņem vērā atšķirība objektīvajā situācijā, kādā ir cietušie negadījumos, kas notikuši ārpus tās dalībvalsts teritorijas, kurā viņi dzīvo, lai to kompensētu, tādējādi atvieglojot viņiem veicamās darbības [27]. Darbību atvieglošana Tiesas skatījumā ir atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja galvenais uzdevums [28]. Šajā ziņā ar Direktīvu 2000/26 ieviestajā sistēmā ir paredzēts, piemēram, ka sūdzības cietušā valodā [29] var tikt iesniegtas minētajam pārstāvim, pie kura var tikt veiktas visas iepriekšējās darbības pirms zaudējumu atlīdzības.

24. Atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja "tiesībspējas", proti, viņa "spējas aizstāvēt" [30], atzīšana, protams, pilnībā būtu vērsta uz Direktīvā 2000/26 izvirzīto mērķi. Tieši pie viņa cietušie veic visas "iepriekšējās darbības" [31], un ir arī iespējams, ka viņš ir cietušo vienīgais partneris. Tādējādi loģisks turpinājums – nākamais sasniedzamais posms – ir atzīt, ka šo cietušo ierosinātā prasība pret apdrošināšanas sabiedrības pārstāvi ir celta pareizi, vēl jo vairāk – piešķirt viņam aktīvu lomu zaudējumu atlīdzības procesā. Manuprāt, lai pilnībā apmierinātu prasības par zaudējumu atlīdzību, kas ir viena no funkcijām, kas ar Direktīvu 2000/26 uzticētas atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim, viņam ir jāpiešķir – nebūt ne mazsvarīga – loma tiesvedībā, proti, aizstāvja loma.

25. Tieši tā arī es saprotu cietušo tiesiskā stāvokļa uzlabošanu, kas minēta Direktīvas 2000/26 preambulas 14. apsvērumā. Ievērojot pamatlietas apstākļus, šiem cietušajiem būtu grūti saprast, ja to prasība – ņemot vērā ciešās saites, kādas vieno apdrošināšanas sabiedrību un atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi, – tiktu noraidīta visai formālā iemesla dēļ, ka minētā prasība ir vērsta pret minēto pārstāvi, nevis pret pašu apdrošināšanas sabiedrību.

26. Lai vai kā, vairums ieinteresēto personu, kuras piedalījušās rakstveida procesā, ir ļoti uzsvērušas, ka Tiesa 2013. gada 10. oktobra spriedumā *Spedition Welter* [32] ir uzskatījusi, ka atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja pilnvarojums ir ierobežots un ka šis ierobežojums nozīmē, ka pret minēto pārstāvi nevar vērsties cietušo personu dzīvesvietas dalībvalsts tiesās. Šī tēze, manuprāt, ir balstīta uz attiecīgā sprieduma nepilnīgu interpretāciju, pie kura man tādēļ ir jāatgriežas.

27. Minētajā lietā jautājums bija par to, vai jēdzienam "pietiekamas pilnvaras" ir jāietver pilnvarojums, ka atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim var tikt derīgi izsniegti tiesas dokumenti, kas nepieciešami, lai kompetentajā tiesā ierosinātu tiesvedību par atlīdzības saņemšanu.

28. Šajā ziņā Tiesa ir atzinusi, ka "savas tiesības uz atlīdzinājumu šīm cietušajām personām ir jāvar izmantot savas dzīvesvietas dalībvalstī *pret* atlīdzības prasību administrēšanas *pārstāvi*, ko attiecīgajā valstī iecēlusi atbildīgās personas apdrošināšanas sabiedrība" [33]. Pēc tam tā ir apliecinājusi, ka Direktīvas 2009/103 preambulas 37. apsvērumā – kas ir ekvivalents Direktīvas 2000/26 preambulas 15. apsvērumam – dalībvalstīm bija noteikts pienākums piešķirt attiecīgajam pārstāvim pietiekamas pilnvaras apdrošināšanas sabiedrības pārstāvībai ne tikai attiecībā pret cietušajiem, bet arī valsts iestādēs "un vajadzības gadījumā tiesās, ciktāl tas atbilst starptautiskām privāttiesību normām" [34]. Tā ir secinājusi, ka "apdrošināšanas sabiedrību pārstāvība, kāda tā paredzēta [Direktīvā 2000/26] – un kuras

26 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 19. punkts).

27 — Skat. spriedumu, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 24. punkts).

28 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 24. punkts).

29 — Turpat.

30 — Ģenerāladvokāta M. Darmona [*M. Darmon*] secinājumi lietā Parlaments/Padome (302/87, EU:C:1988:263, 8. punkts).

31 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 24. punkts).

32 — (C-306/12, EU:C:2013:650).

33 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 19. punkts). Mans izcēlums.

34 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 20. punkts).

dēļ gan nav apšaubāms starptautisko privāttiesību normu saistošais spēks – ietve[r] arī pārstāvību, kas cietušajām personām ļauj valstu tiesās ar juridiski saistošu spēku celt prasību par ciestā [nodarītā] kaitējuma atlīdzināšanu" [35]. Šīs norādes ir svarīgas izskatāmajai lietai attiecībā uz jautājumu par tiesībspēju.

29. Tomēr, pēc tam, kad tā bija tik acīmredzami plaši atzinusi prasību administrēšanas pārstāvja pilnvaras, Tiesa, tādējādi piebalsodama ģenerāladvokāta secinājumiem, vēlāk precizēja, ka no Direktīvas 2000/26 sagatavošanas materiāliem izriet, ka "cietušās personas valstī esošā apdrošinātāja pārstāvībā, pēc likumdevēja domām, būtu jāietilpst pilnvarojumam saņemt paziņotus tiesas dokumentus, *lai arī tas būtu ierobežots*, jo nedrīkstētu būt pretrunā starptautisko privāttiesību normām par jurisdikcijas noteikšanu" [36]. Tātad pēdējais minētais apliecinājums ir spēkā tikai attiecībā uz pārstāvja īpašo pilnvarojumu saņemt paziņojumus, kas adresēti apdrošināšanas sabiedrībai, ja prasība ir celta pret apdrošināšanas sabiedrību.

30. Šajā lietā ir aplūkots visai atšķirīgs gadījums. Jautājums nav par prasību, kas būtu celta pret apdrošināšanas sabiedrību ar pārstāvja starpniecību, kurš saņem par to paziņojumu, bet gan par cietušo iespēju izraudzīties atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi par aizstāvi savā lietā. Šī nianse ir svarīga. Pirmajā gadījumā leģitīmi var rasties delikāti jautājumi saistībā ar apdrošināšanas sabiedrības atbildētājas statusu [37]; tas ir pamats – kā ir izdarījusi Tiesa – atzīt atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim tikai ierobežotu pārstāvības pilnvarojumu. Otrajā gadījumā vismaz sākotnēji jautājums ir par vienkāršākām tiesiskajām attiecībām starp diviem dalībniekiem, proti, cietušo (prasītāju) un atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi, saistībā ar kurām ir jānosaka, vai viņš ir tiesīgs aizstāvēt tiesā apdrošināšanas sabiedrību.

31. Tādējādi šajā analīzes posmā izrādās, ka, pretēji tam, ko iesniedzējtiesa liek saprast savā otrajā jautājumā, jautājums par atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvja tiesībspēju ir pilnīgi neatkarīgs, nošķirts no konkrētā satura, kāds ir pilnvarojumam, kurš šo pārstāvi saista ar apdrošināšanas sabiedrību. Lai panāktu līdzvērtīgu attieksmi pret cietušajiem un atvieglotu viņu darbības, tostarp, kad tās tiek veiktas tiesā, spēja vērsties pret atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvi kā atbildētāju nekādi nevar būt atkarīga no līgumtiesiskās saites, kāda to saista ar apdrošināšanas sabiedrību. Tas pats attiecas uz atlīdzības tiesisko līdzekļu un procedūru, kas ar Direktīvu 2000/26 ieviestas par labu cietušajiem, paredzamību. Citiem vārdiem sakot, šajā direktīvā ir paredzēta sava veida tiesībspēja, par kuru nevar paredzēt, ka lietas dalībnieki to varētu noraidīt tikai ar savu gribu.

32. Ja Tiesa uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildētu apstiprinoši, vai tas – kā apgalvo Komisija – apdraudētu "delikāto līdzsvaru, kurš ir raksturīgs tiesību normām par starptautisko jurisdikciju un likumu, kas piemērojams ceļu pārrobež[u] mēroga satiksmes negadījumos nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma prasībās" [38]?

33. Es tā nedomāju. Likumdevēja rūpes attiecībā uz starptautiskajām privāttiesību normām un jurisdikcijas noteikšanu ir leģitīmas, ja prasība ir celta pret apdrošināšanas sabiedrību. Šobrīd mums uzdotais jautājums tomēr ir citāds, jo tas neattiecas nedz uz kompetentās tiesas noteikšanu, nedz lietai piemērojamo likumu. Ir vienkārši jānosaka, vai prasību administrēšanas pārstāvim var būt atbildētāja statuss. Turklāt, kā liecina fakts, ka pamatlietas dalībnieki apspriež Portugāles tiesu jurisdikciju, nebūdami pārliecināti par viena prasītāja faktiskās dzīvesvietas dalībvalsti, atbilde, kādu Tiesa sniegs iesniedzējtiesai, nekādi iepriekš neliek to noteikt. Tātad spēja aizstāvēt ir jēdziens, kas ir pilnībā

35 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 21. punkts).

36 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650, 22. punkts). Mans izcēlums.

37 — Savos secinājumos lietā *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:359) ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*] uzsvēra, ka "pārstāvības [..] priekšmets nav nedz aizstāvība tiesā, nedz [..] vispārīga pārstāvība [..] tiesās [..]. Pilnvarojums attiecas vienīgi uz tiesas dokumentu izsniegšanu, kas nekādā gadījumā neietekmē [apdrošināšanas sabiedrības] atbildētājas statusu un vēl jo mazāk to, kā tai jāaizstāvas" (minēto secinājumu 17. punkts). Tomēr lietā *Spedition Welter* prasība, kas bija lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā, bija skaidri vērsta tikai pret apdrošināšanas sabiedrību.

38 — Ģenerāladvokāta P. Krusa Viljalona secinājumi lietā *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:359, 29. punkts).

nošķirts no jurisdikcijas jēdziena. Pat ja būtu jāapgalvo pretējais, varētu šķist, ka Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punktā paredzētā norma – saskaņā ar kuru atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim ir jābūt "pietiekamām pilnvarām", lai pilnībā apmierinātu cietušo prasības par zaudējumu atlīdzību, – ir norma par īpašo jurisdikciju – kaut vai netieši – attiecībā pret tiesību normām par starptautisko jurisdikciju [39]. Ievērojot to un ņemot vērā likumdevēja neatlaidību šajā ziņā, var šķist saprātīgi šo ierobežojumu atgādināt.

34. Tādējādi visu iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka Direktīvas 2000/26 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tā, ka pietiekamajās pilnvarās, kādām ir jābūt atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim, ietilpst spēja vērsties pret viņu tiesā atbildētāja statusā prasībā, ko cēluši satiksmes negadījumos cietušie, kuri minēti šīs direktīvas 1. panta 1. punktā, ar tajā paredzētajiem nosacījumiem, jo līguma, kas saista apdrošināšanas sabiedrību ar šo pārstāvi, noteikumi nevar ietekmēt minētā pārstāvja spēju aizstāvēt.

III – Secinājumi

35. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Tribunal da Relação do Porto* (Porto apelācijas tiesa, Portugāle) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

4. panta 5. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 16. maija Direktīvā 2000/26/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu lietošanas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, ar kuru tiek grozītas Padomes Direktīvas 73/239/EEK un 88/357/EEK (Ceturtā direktīva par mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanu), ir jāinterpretē tā, ka pietiekamajās pilnvarās, kādām ir jābūt atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim, ietilpst spēja vērsties pret viņu tiesā atbildētāja statusā prasībā, ko cēluši satiksmes negadījumos cietušie, kuri minēti šīs direktīvas 1. panta 1. punktā, ar tajā paredzētajiem nosacījumiem, jo līguma, kas saista apdrošināšanas sabiedrību ar šo pārstāvi, noteikumi nevar ietekmēt minētā pārstāvja spēju aizstāvēt.

39 — Citiem vārdiem sakot, rīkojums piešķirt atlīdzības prasību administrēšanas pārstāvim pietiekamas pilnvaras, lai pilnībā apmierinātu cietušo prasības, ir tik spēcīgs, ka nebūtu jēgas to interpretēt tādējādi, ka tas nesniedz iespēju šiem cietušajiem vērsties tiesā pret minēto pārstāvi.